

Nadžkof Šuštar je odšel ...

 Tabor

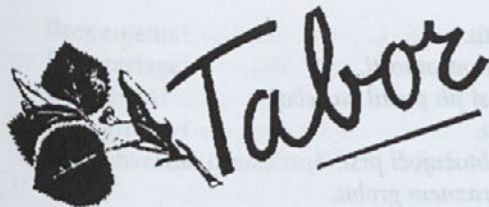

Počival bo v ljubljanski stolnici.

TABOR
7-9 • 2007

VSEBINA

Tišina brezen neizprosno kaže na resnico - Mojca K. Dolinar	97
T. I. T. O.	100
Kučan - Janša	101
Slovenski vaški stražar - Lojze Skvarča	102
Ob krimski jami - Spomenka Hribar	108
Nekaj o Turjaku - Rudolf Žitnik	109
Zadnje sonce - Fr. Balantič	113
Agonija - Dimitrij Jeruc	114
K gradivu o Turjaku	114
Domobranska proslava v S. J. - M. Radoš	117
Žrtve Bajžljeve družine	122
Kapetan Milan Kranc - Korošec	125
Kuratu Tonetu Šinkarju - Jože Guštin	127
Teharski otroci - Ivan Ott	128
Iz mrtvaške kronike - Mevčev	133
Spomini - V. Dolenc	135
Odšli so	138
Tri za lahko noč	143
Darovali so	144

*Svobodni sveta
združite se!
Za Boga,
Narod, Domovino!*

Julij–September 2007 • Ljubljana

TIŠINA BREZEN NEIZPROSNO KAŽE NA RESNICO

Na morišču pod Krenom v Kočevskem Rogu je potekala 3. junija ob veliki množici, 18 obletnica spomina na tisoče po drugi svetovni vojni pomorjenih slovenskih domobrancev in drugih žrtev partizanskega nasilja.

Spominsko mašo je ob maševanju veliko duhovnikov daroval novomeški škof Anton Glavan. Osrednji govornik na proslavi pa je bil Anton Drobnič, predsednik Nove slovenske zaveze.

Pri breznu, ob častni straži slovenske vojske sta v imenu republike Slovenije položila spominska venca predsednik Državnega zbora dr. France Cukjati in dr. Andrej Bajuk, predsednik N.Si in minister za finance R. S. Vence so položili tudi predstavnik Nove Slovenije, Slovenske ljudske stranke, Nove Slovenske zaveze in predstavniki drugih organizacij.

Škof Andrej Glavan je v spravnem smislu razvil svojo omilijo.

Poslanka N.Si Mojca Kucler Dolinar je v odločnih, ubranih besedah počastila nesmrten spomin junakov - slovenskih domobrancev.

Anton Drobnič pa je orisal dogodke kot so se vrstili in povedal, da je bila morija mož, žena in otrok načrtovana po vodstvu komunistov in to brez zaslišanja in sodbe in, da še do danes zločinska revolucija in njeni morilci niso bili obsojeni.

Priobčujemo govor poslanke Mojce Kucler Dolinar:

Vidim te, ki ne počivaš tu.
 Zgoščena praznina tvoje odsotnosti,
 jedka bolečina tistih, ki si jih pustil za seboj,
 in strašna, strašna tišina,
 uperjena vame, kakor obtožujoči prst.
 Tu stojimo, ob tvojem praznem grobu.
 Tvoja mati.
 Tvoja zemlja je izpila njene solze.
 Tvoj oče.
 Tvoja zemlja je zgarala njegove roke.
 In jaz – nema opazovalka.
 Polna praznih besed,
 ki so se posušile v zadržanem grlu.
 Besed o pravici in spravi.

Dragi prijatelji, s temi verzi Ajde Tronkeli bi se lahko od vas poslovila.
 Zato, ker obstajajo stvari, ki jih zmore povedati samo tišina. Tišina ni

samo razkošen hip, je večna luč in njeno trepetanje. Tako je zapisal France Balantič kot nalašč za svete trenutke v Kočevskem rogu. Pa je dolžnost včasih pomembnejša od intimnega občutenja.

Na nek način bi lahko molčala tudi zato, ker delam v politiki in sem nehote soodgovorna za to, da v naši deželi postajajo besede o resnici, pravici in spravi prazne. Prazne postajajo celo besede kot so umor, poboji, množični umori. Tukaj bi iz še tako prilagodljivega politika moral stopiti človek in se zavzeti.

Kaj?!

Kako?!

Moji rojaki?

Tudi bratje drugih narodnosti?

Mučeni pobiti?

Brez kančka humanosti?

Brez sojenja?
Brez razlage?
Brez imen?
Brez grobov?
Brez obvestila domačim?
Kaj?
Na deset tisoče jih je bilo?

To so stvari, ki pri človeku s količkaj zdravim moralnim kompasom presegajo vsako politično in ideološko oznako.

Tukaj smo pri samih vrednostnih temeljih, na katerih slonijo vse civilizacije, vredne tega imena. In ponosna sem na to, če se smem zavzeti za človeka, ki je bil brez možnosti obrambe umorjen.

Zato danes ne bom samo nemo prisluškovala misteriju mučeništva.

Dragi prijatelji, Evropa je zibelka demokratičnih vrednot. In prav znotraj njenega civilizacijskega okvira so se zgodili najbolj nasilni to-

Foto: Grapec/Furman

»Romarji« k breznu

talitarni sistemi: nacizem, fašizem, komunizem. Nič čudno, da nas to navdaja z nelagodjem, celo s sramom. Vendar si zaradi tega ne smemo zatiskati oči, Zaradi sokrivde ne smemo odlašati z jasno ločnico med demokracijo in totalitarizmom. Zaradi tega ne smemo podaljševati pogubnih vplivov najhujšega in najdaljšega izmed njih. Petdeset let režima je pustilo posledice vsepovsod. Tudi v mentaliteti ljudi.

V Rogu nam ni treba naštevati, zakaj je bil komunizem zločinski. Česa podobnega slovenska zgodovina ne pomni. Niti po številu smrtnih žrtev niti po obsegu nepreglednega števila zločinov nad živimi: od izгона od doma in kraje osebne lastnine, do zapiranja, ustrahovanja, obsodb in pobijanja skozi desetletja; da ne govorimo o izgubljenem slovenskem ozemlju, Primorja, Benečije, Koroške, opustošenega gospodarstva in maličenju slovenskega značaja.

Spadam v mlajšo generacijo in nisem doživljala vojnih in povojnih grozot.

Resnica je tista osnova na kateri bomo lahko gradili spravo, ki je nujna za lepo prihodnost nas vseh. Vem, da nisem edina, ki tako razmišlja Avtorica pesmi, ki smo jo slišali na začetku je deset let mlajša od mene, pa je natančno zaznala bistvo problematike. Tišina brezen, tišina gozdov neizprosno kaže na resnico. Z njo se bodo naša grla sprostila, pravičnost in sprava pa bosta dobili svojo vsebino.

T. I. T. O.

Nadel si je rokavice, ne zato ker naj bi bil mraz, tudi ne zato, da bi izgledal eleganten, temveč zato, da bi zakril na rokah hudo »luskavico« – psoriaz, vnetje kronične bolezni.

Prav tako ga je na nogi opominjalo potemnelo stopalo, kronično vnetje – kangrene.

Maršal v rokavičkah

Maršal v rokavičkah

Nadel si je uniformo maršala in zlato, da bi izgledal velik in močan, da bi zakril skrb, ki mu je razjedala dušo...

Na zaskrbljenem obrazu je izraz strahu, kajti vsak dan je bil glasnejši opomin:

»KAJN KJE SO TVOJI BRATJE«?

KUČAN - JANŠA

Najprej je ob robu srečanja Foruma 21, Kučan Janšo napadel zaradi izjave, da vladna delovna skupina lahko dokaže 100% nezakonitost nekaterih minulih sovinih ravnanj.

Kučan je to razglasil za nedopustno prehudiciranje, ki po njegovem mnenju pomeni že kar poskus podrejanja sodstva vladi.

Janša se je odzval že naslednji dan, med vladnim obiskom v savinško-saleški regiji, rekoč, da se mu zdi zanimivo, da naslavlja očitke na vlado nekdo, ki je bil nekoč na čelu totalitarne politične piramide.

Kučan je Janši odgovoril v govoru, ki ga je imel na slovesnosti v spomin na požig vasi Gabrovica pri črnem Kalu:

»Moram vendarle reči, da si pravice misliti in govoriti ne dam vzeti, še manj si tega ne dovolim vzeti z očitkom, da sem bil nekoč nadšef totalitarne politične piramide, ki je totalno obvladovala sodstvo, tajne službe in jih zlorabljala za vzdrževanje totalitarne oblasti. Svobode govora mi niso vzeli ne generali jugoslovanske armade, ne Slobodan Milošević, ne svetovna politika, ki ni bila naklonjena slovenskemu samosvajanju.

Oglasil se bom, ko bom mislil, da se v slovensko družbo vračajo metode, navade in politične prakse, ki so bile značilna za nekdanji čas in družbo, ki smo ju zapustili...ker ni bila odprta in demokratična.«

Kaj se je zgodilo potem?

V hipu so skoraj vsi slovenski mediji svoje žaromete dramatično usmerili predvsem v zaskrbljenost nekdanjega predsednika republike in CK Zveze komunistov Slovenije.

Na to mu je Janša še enkrat odgovoril:

»Ne pomnim nobenega primera, v katerem bi nekdanjemu predsedniku države in centralnega komiteja Zveze komunistov kdorkoli kršil pravico do govora oziroma javnega izražanja. Mislim pa, da je Slovenija edina država, ker so izjave nekdanjega oziroma upokojenega predsednika centralnega komiteja nekdanje komunistične partije, ko ta kritizira vlado, objavljene kot prva vest na nacionalnih dnevnikih in na prvih straneh časopisov. Ne poznam nobene evropske države, kjer bi se lahko primerilo kaj podobnega. Drži pa tudi, da so v času, ko je bil on na oblasti, bile pravice do svobode izražanja kršene mnogim, pa ne samo to, njegova Udba je ljudi tudi zapirala, jih izročala vojaškemu sodiščem, jim prisluškovala, skratka uporabljala metode totalitarnega režima.«

Ne glede na to, komu in zakaj, ima Janša prav! Slovenija je v tem žal res izjema v evropskem prostoru.

Lojze Skvarča

SLOVENSKI VAŠKI STRAŽAR IN DOMOBRANEC, STANKO SKVARČA

Nekaj kilometrov od Rovt proti vrhu Svetih treh kraljev, je Praprotno Brdo. V tem kraju je nekaj raztresenih hiš, ki so jih poimenovali Logorše. V Logoršah je bil rojen Stankov oče Ivan, Stankov stric, ki je padel v prvi svetovni vojni na soški fronti in Stankova teta, ki je mlada umrla.

Stanko je preživel mladost v Šentjoštu nad Horjulom, kamor se je oče priženil iz Logorš.

Ko se je Stanko poročil leta 1939, mu je oče dal kot poročno darilo, posestvo na Logoršah. Stanko je bil vesele, živahne narave. Popolnoma se je posvetil posestvu na domu. Delal je od jutra do večera. Bil je vesel življenja, poln zdravja in načrtov.

Obdeloval je polje, kosil, oral in sejal. Ko se mu je rodila hčerka

prvorojenka, je bila sreča popolna. Ob nedeljah popoldne je zapregel konja fuksa in šel na obisk v Šentjošt k staršem in bratom.

Staršem je pripovedoval, kaj vse je naredil. Kako je popravil hlev, kaj vse je vsadil in vsejal. Tako v zadovoljstvu in sreči, so družinici potekala prva leta novega življenja, vse do leta 1942, ko je fantovska pesem po vasi utihnila in so vaščani le zaupno in tiho šepetali. Med hišami se je vila negotovost in strah.

Nekaj tednov po Stankovem rojstnem dnevu v juniju tistega leta, ko je dopolnil 25 let, je ponoči, grozeče zalajal pes - samo. Lajal je, kot da hoče skočiti iz kože. To je bilo dober teden po partizanskem napadu na Šentjošt, kjer so bili partizani prvokrat premagani.

Sledilo je močno razbijanje po vratih. »Kdo je?« je vprašal Stanko.

»V imenu osvobodilne fronte odpri!« se je zadržal hreščeč glas zunaj.

Stanko je to noč bil doma, sicer pa je vsako noč spal v drugem kraju. Sedaj ga je spreletela zla slutnja. Ženi je rekel, da naj ostane mirna, da se bo vse dobro izteklo, medtem ko gre odpirat vežna vrata. Ko jih odpre, zagleda pred seboj skupino partizanov, ki merijo s puškami proti njemu. Porinejo ga sredi sobe, med vpitjem, da jim izroči orožje. »Kje ga imaš skritega?« se dere vodja patrulje.

»Kakšno orožje? Nobenega orožja nimam!« je glasen tudi Stanko.

»Lažeš!« ga udari partizan, da se mu lije kri po licu. »Tovariši preiščite vso hišo in kar najdete potrebnega, odnesite!«

Tako so »tovariši« obrnili vso hišo in si napolnili nahrbtnike.

Mala Bernardka pa je mirno spala v maminem naročju, kljub vpitju in ropotu partizanov.

»Gremo tovariši! Ti belček greš z nami na našo komando!« reče Stanku.

Stankova žena prosi, naj ga za božjo voljo puste doma. Partizan jo surovo odrine: »Ne, on gre z nami!«

»Osvoboditelji« s polnimi nahrbtniki in ujetnikom odidejo v gozd.

Na vogalu zavijejo v smeri proti smrečju. Steza med borovci se komaj pozna, Drug za drugim gredo tiho skozi noč. V daljavi pa se sliši skovikanje sove. Predno pridejo do smrečja zavijejo proti Podlipi. Luna mežika skozi krone dreves, da vsake toliko najdejo stezo.

Za Stankom stopa mlad partizan, morda mobiliziranec morda kje

iz Primskovega. Za njim pa vodja partizanske grupe, ki večkrat udari z nogo ob tla, da preveri če je zemlja mehka. Stanku ne uide to početje in od časa do časa pogleda in sumi, kaj nameravajo z njim. Izroči se v varstvo Materi božji.

Nenadoma pa poveljujoči partizan ukaže mlademu, da naj izvrši, kar mu je bilo odrejeno.

Fant dvigne puško in naperi proti Stanku, ta pa z vso silo udari fanta po roki in se požene med temo gostega grmovja, ki je raslo ob stezi. Požene se v dolino, se vali, prekopica ter končno obleži v grmovju. Za njim sika toča krogel, nekatere prav blizu, toda nobena ga ne najde.

Ko strelji potihnejo, vstane in hiti naprej. »Ne domov«, je previden. Partizani ga bodo najprej doma iskali. Hiti in se približa hiši, ki je blizu njegovega doma. V tej hiši živi postarna ženica, ki vsako jutro hodi po mleko na Stankov dom.

Skril se je v drvarnico ob gozdu. Tu je čakal, da se malo zdani. Ko se odpirajo duri se Stanko približa in rahlo potrka na okno. Ženica se prestraši, vendar ga takoj spozna. Bil je ves opraskan, srajca razcapana in raztrgana. Da ji znak, da naj bo tiho. Odpre mu vrata in ponudi brisačo. Nato ji na kratko pove kaj vse se je zgodilo. Reče ji, da naj gre po mleko kot navadno in pogleda previdno, če bo opazila kaj sumljivega.

Žena odide z lončkom v roki kot vedno.

»Dobro jutro Tilka, po mleko sem prišla, saj si verjetno že pomol-zla,« jo je nagovorila.

»Že, že«, odgovori Tilka utrujena od neprespane noči, nakar ji naliže mleka v lonček. Nenadoma pa stoji za ženico partizan, ki zavpije: »Baba, kaj delaš tukaj?« Tilka mu reče, da vsako jutro pride po liter mleka, ker nima krave doma.

Partizan se obrne k ženici in zatuli: »Takoj se mi poberi od tod starka, pa jezik za zobmi, če hočeš še tlačiti zemljo«

Žena se je prestrašila in urno odhitela domov. Stanko skrit v drvarnici je vse opazoval. Gledal je vračajočo ženico, še bolj pa je bil pozoren, če ji kdo sledi. Spoznal je, da je bila njegova domneva, da ga bodo iskali doma, še kako resnična.

Ženici je naročal, naj gre čez čas previdno k ženi in ji vse pove,

kaj se je zgodilo, in da on gre sedaj v Rovte, kjer se pripravljajo na ustanovitev vaše straže.

Stanko je bil med prvimi vaškimi stražarji v Rovtah.

Hitro je raslo število prostovoljcev. Začeli so čistiti vse kraje, ki so spadali pod Rovte. Povezali so se tudi s fanti iz Šentjošta. Ljudje so jih gledali z veseljem. Čutili so se brezskrbne in radi so jim pomagali. «Rajši damo vaškim stražarjem kot pa nasilnim partizanom.

Stanko je dobil motorno kolo v postojanki, da je držal zvezo z bližnjimi postojankami.

Bilo je v začetku meseca septembra. Poveljnik postojanke je moral iti v Logatec zaradi nujnih vojaških ukrepov. Prosil je Stanka, da bi ga peljal, bi hitreje opravil.

Stanko vžge motor in ko pride poveljnik se hitro odpeljeta.

Ko sta prišla do ostrega ovinka zagledata pred seboj štiri partizane z brzostrelkami. Stali so sredi ceste s pripravljenim orožjem. Šine mu v glavo, da bi hitro obrnil, pa se domisli kako bi poveljnik odletel z motorja. Hitro pritisne na vzvod in se z vso silo požene naprej. Partizani odskočijo in spuste rafale za motorjem. Stanko je čutil kot bi mu košaro s kamenjem vrgli v hrbet. Začel je krvaveti. Vozil je še dober kilometer in padel. Tudi poveljnik je bil ranjen.

Ko so v Rovtah slišali strele, so takoj prihiteli na pomoč. Partizani so se takoj izgubili v gozdu.

Vaški stražarji so našli Stanka in njihovega poveljnika v luži krvi. Stanko je bil nezavesten zaradi izgube tolike krvi, poveljnik pa je bil priseben. Takoj so ju odpeljali v Logatec na prvo pomoč, nato pa v ljubljansko bolnišnico.

V bolnišnici sta hitro okrevala. Tako se je Stanko rešil po Božji volji, že druge smrti.

Osmi september. Dnevi so hiteli. Italija je kapitulirala in Italijani - zavezniki partizanov, so jim izročili orožje, posebno težko - topove in tanke, zato pa so partizani poskrbeli, da se jim niti las ni skrivil na glavi; varno so jih pospremili domov. S tem orožjem in z italijanskimi

topničarji, ki so jih prdržali so razbijali naše postojanke: Grčarice, Turjak pa Sv. Urh in Rovte ki so vzdržale italijansko-partizanski napad. Vaški stražarji so jim preprečili »pohod« na Ljubljano, četudi samo za nekaj ur.

To je dalo novega zagona ljudem trezne glave, da so ustanovili novo elitno slovensko vojsko – slovensko domobranstvo.

Slovenski boljševiki so se razbežali daleč v gozdove in na Hrvaško. Domobranci so čistili deželo brez prestanka. Spet je nagel zacvetel na dekliskem oknu. Mir in brezskrbnost je spet sijala na veselih obrazih srečnih ljudi, čakajoč konca vojne.

Prišla je pomlad leta 1945. Slovenija je oklicala samostojnost in splošno amnestijo pomiritve. Toda interes svetovnih mešetarjev ni bil interes naroda.

Partizani, tesni ruski kolaboracionisti, so se še tesneje obesili nanje.

Iz juga so se valile internacionalne komunistične horde, dosegle Slovenijo, katerim domobranska vojska ni bila kos. Pred njimi se je umaknila na svojo zemljo Koroško, Vetrinje.

Na velikem polju so se zgrinjali vojaki in civilisti, ki so se umaknili boljševističnim morijam.

Stanko je doma pustil ženo in dve hčerki. Težko je bilo slovo. Toda »čez 14 dni se zmagoslavno vrnemo domov,« je tolažil ženo.

»Z Bogom ata - čez 14 dni se vrnemo!«

Samostanska cerkev na vetrinjskem polju je bila vedno polna. Saj je bil mesec maj - šmarnice v čast Matere božje in toliko prošenj.

Proti koncu meseca pa so fante Angleži začeli voziti v Italijo, kakor so jim zagotovili Kdo bi ne verjel Angležem?

Vsako jutro so angleški tovornjaki odpeljali cvet slovenske pomladi...

Ne dolgo po transportih pa so nekateri vedeli – skoraj skrivnostno, da so šli transporti v Slovenijo, v roke partizanom. Novica je šla kot ogenj po izpraznjenem taborišču. Ljudje so bili prestrašeni. V paniki so iskali zavetja v vetrinjski cerkvi, ki je bila premajhna. Glasne prošnje med jokom so se zlivale med ljudmi in pred oltar. Čakali so nekoga ki bi rekel tem dobrim brezpravnim ljudem »saj ni res!« pa ga ni bilo.

Še danes živo slišim in se spominjam tistih zadnjih majskih dni. Bili smo v cerkvi ob zaključku šmarnic. Duhovnik je stopil na prižnico in s pretrganimi besedami povedal kruto resnico, da so Angleži -domobrance – izročili partizanom.

Umolknil je, ker mu je jok zastavil besede. Jokal je kakor je zajokala vsa množica ljudi ki so napolnili premajhen prostor. Vsa cerkev je bila kakor velika solza, ki je močila slovenska tla. Jokali smo vsi otroci: bratje, sestre, očetje, matere, žene, neveste, ni bilo človeka, da bi ne jokal.

Duhovnik je z jecljajočim glasom molil »Oče naš...«

Še je ostalo nekaj fantov za odhod naslednji dan. Med temi je bil tudi brat Stanko. Pregovarjali smo ga in prosili naj vendar ostane, da vidimo kaj bo. On pa je bil odločen: »Kamor so šli moji bratje Ivan, Pepe, Franci in ostali borci, grem tudi jaz!«

Ko je bilo novo jutro, so angleški tovornjaki pobrali še skupino fantov – prostovoljcev za muke in smrt.

Ne vem, jaz mislim zase – da brez teh slovenskih mučencev danes ne bi imeli svoje samostojne države! Oni vestno bdijo nad narodom in ga čuvajo, kakor so ga čuvali v življenju.

Slava in hvala jim!

OB KRIMSKI JAMI

Nekaj čudnega se dogaja danes: Vsepovsod vznikajo grobovi, kakor da jih prej ni bilo. Toda bili so. Le vedeti zanje nismo smeli ali hoteli. Te grobove je prikrival strah pred odgovornostjo, zato se tudi o njih ni smelo govoriti.

Krimska jama se od drugih grobov, tistih v Kočevskem Rogu, Teharjah, Toškem čelu in kdo ve še kje, bistveno razlikuje. V tej jami niso le pomorjeni vojaki. V njej so dotrpeli civilni ljudje: kmečki gospodarji in fantje, mlada dekleta, žene, ljudje, ki od svojih sonarodnjakov in prvih partizanov niso pričakovali nič hudega, ljudje, ki so bili proti okupatorju in za bojevanje proti njemu; v njej so tudi partizani. Imeli pa so ti ljudje eno samo »napako«; niso bili po meri revolucije, ki je prav tedaj, v letu 1942 začela noreti z nasiljem in uboji.

Ali so rešenci z vlaka, ki so ga partizani napadli na Verdu, z vlaka na katerem jih je okupator peljal v koncentracijsko taborišče – izdajalci, ki zaslužijo smrt? Prav gotovo ne. Tisti, ki se svojim »rešiteljem« niso želeli še pridružiti in so hoteli samo domov, da domače obvestijo da so rešeni, potem pa če tudi v partizane, so končali v tej strašni jami, ki seže do pekla človeške zlobe.

Zato je ta jama dokaz, da se je med okupacijo pri nas začela akutna morija vseh in vsakogar, ki ni tulil v komunistični rog. Bila pa je obenem »končna rešitev«, vseh orgij, mitingov in zapeljevanja mladih

deklet, ki so jih partizani privabljali, in izrabljali do onemoglosti, da so se kratkočasili, kot »borci narodne osvobodilne vojske.«

Te »borce NOB« so ljudje v začetku sprejemali odprtih rok in src. Počasi, zaradi nerazumljivih pobojev, pa so postali nezaupljivi, nato oprezni do njih. Ko se je nasilje stopnjevalo, so se ljudje dogovorili, kako se bodo obvarovali nočnih obiskov, kraje in umorov. Oborožili so se v vaške straže. Revoluciji so pristigli peruti. Zlom revolucije se je dogajal v teh tihih in prestrašenih nočeh. Zlom, ki smo ga doživeli šele na svobodnih volitvah, se je v principu dogodil s prvim ubojem.

Zakaj uboj človeka je tisto »čez«, je prestopljena meja, ki je človek kot človek ne bi smel prestopiti. Kajti človek lahko sočloveka ubije, ne more pa mu vrniti življenja. Zato je prav smrt isti prag, na katerem bi se moral ustaviti. Kdor se na tem pragu ne ustavi, je svojo bitko izgubil.

Postavljamo vprašanje o odgovornosti tistih, ki so revolucionarno morijo začeli in nanjo bo seveda treba odgovoriti. Ni treba zapolniti bele lise v naši zgodovini.

Vprašajmo samo tiste preživele, ki so še (toda ne odlašajmo predolgo) pa bomo dobili odgovor, da je bila revolucija, nasilje in umori vse od 22. junija, 1941 – konec partizansko nemškega prijateljstva – do srede leta 1942, ko še nihče nikjer ni dvignil orožja proti oholim partizanom. To je tisto kar dokazujemo že vsa le ta – RESNICO. **Kdo je začel krvavi ples?**

Rudolf Žitnik

NEKAJ O TURJAKU

Dne 8. septembra 1943 je nehala oddajati radio postaja v Grčaricah, s katero je bilo zvezano četniško poveljstvo v Ljubljani, kar je bilo dokaz, da so bile Grčarice v nevarnosti.

Na zahtevo poveljstva smo se 10. Septembra 1943 ob enih popoldne odpeljali iz Ljubljane s tovornim avtomobilom: Janko Debeljak, major

Držan, Slavko Zelen in jaz. Naloga je bila: ugotoviti, kaj se v Grčaricah dogaja in pomagati, kar se še more.

Vozil sem skozi Grosuplje, Šoštanj, Velike Lašče. Spotoma smo opazovali popolno razsulo italijanske vojske. Demolarizirani vojaki so kar ob cesti zmetali puške, municijo in drugo vojaško opremo. Pobrali smo nekaj pušk, municije in bomb ter jih vzeli s seboj. Kmalu po drugi uri smo bili v Velikih Laščah. Že tam smo izvedeli, da se je italijanska vojska predala svojim prijateljem partizanom in da združeni uničujejo Grčarice. Vseeno smo nadaljevali pot. Vozil sem čez Sv. Gregor, Sodražico in proti Ribnici.

Na koncu Žlebiča, nas je za ostrim ovinkom, ob nekem mlinu presenetila italijanska avtoblinda (z železnimi ploščami zaščitena avtomobil) in nam zastavila pot. Iz nje je izstopil mlad partizan z velikim revolverjem v roki in nam napovedal aretacijo. Ugovarjal sem, da so za nami Nemci, kaj bi se v taki situaciji še prepirali. Postal je surov in mi zabrusil, da bodo partizani odločili, kdo se bo z Nemci boril – če se sploh bodo, ne pa mi.

»Prišla je sedaj ura plačila za vas in pod kontrolo avtoblinde vozite na komando v Ribnico, ste razumeli«?

Odgovor mu je dal Slavko Zelen, ki je sedel zadaj na tovornjaku. Dobro je meril v prsi. Brez glasu je hipoma telebnil na tla.

Vsi trije smo poskakali iz tovornjaka in tekli proti vrhu Sv.Ane pri Ribnici. Vso opremo smo pustili na tovornjaku, še vojaški plašč, drag spomin na pp. Goloviča. Ko so se partizani zavedli, kaj se je zgodilo, so z vsemi strojnicami z blinde užgali za nami K sreči nihče ni bil ubit, le mene je krogla oplazila na glavi. Na begu sva se potem ponoči z Držanom nekje našla, dočim je Slavko Zelen ubral drugo pot in je bil še isti dan v Ljubljani.

Po nočnem potikanju po vrhovih hribov, sva drugi dan 11.septembra okoli treh popoldne prišla v Velike Lašče. Tam je bilo kakor v panju.

Zbirale so se in še prihajale nove edinice Vaških straž.

Okrog štirih popoldne sta pridvela na motorjih dva mlajša, uniformirana človeka, svojih čepic pa nista imela na glavi. Takoj sta odšla v občinsko pisarno na razgovor k županu Paternostu. Vprašal sem Janka Debeljaka, ki je prejšnji dan ostal v Laščah in ni bil z nami v Žlebiču, kaj se dogaja. Povedal mi je, da sta ta dva partizanska parlamentarca iz Ribnice, Da so se o skupnem nastopu Vaških straž in partizanov že včeraj dogovarjali, danes pa, da se uredi le še neke formalnosti.

Dogovor je bil: Vse edinice Vaških straž, zbrane v Velikih Laščah prevzamejo obrambo ceste proti Turjaškemu gradu in preprečijo Nemcem eventuelni vdor v Velike Lašče, Ribnico, Kočevje. V ta namen je župan Paternost odredil mobilizacijo vprežne živine, voz in oddajo hrane, ki naj se takoj odpelje v Turjaški grad. Pred gradom pa naj se cesta na več mestih prekoplje, da se onemogoči nemškimi tankom in avtomobilom prehod.

Ta županov poziv za mobilizacijo je bil nabit na občinski deski in na nekaterih hišah. Enega sem snel in vzel s seboj v Ljubljano.

Osupla sva z Jankom Debeljakom ugibala kaj sedaj. Jasno je nama bilo, da je to komunistična past.

Odšel sem v občinsko pisarno, kjer se je skupina ljudi pogovarjala z županom. Prosil sem za besedo in župan Paternost mi jo je dal. Tole sem govoril:

»Slišal sem o vaših razgovorih s partizani. LEPO VAS PROSIM, NE VERJEMITE JIM! Poglejte kaj so storili našim v Grčaricah. Ne hodite na Turjak! Vi ne morete preprečiti Nemcem vdora na Dolenjsko. Vso obrambo trga obrnite proti partizanom. Zberite vse vaše straže proti njim. Ponovno vas prosim, ne zaupajte lažnim perverznim komunistom! Grčarice naj vam bodo v svarilo«!

Paternost mi je odgovoril: Razumem Žitnika. Je ranjen, zmučen in nezaupljiv. Mi dogovora ne bomo preklicali. Storil bom kakor smo se domenili«.

Po županovem odgovoru nisem vedel kaj naj storim. Oglasil se je za menoj nek mlad kaplan in dejal s poudarkom:« Zdi se mi, da ima Žitnik prav.« Hvaležen sem ga pogledal in odšel iz sobe. Zunaj sem zvedel, da se dotični duhovnik piše Dolšina.

Z majorjem Držanom, nekaterimi drugimi oficirji in neko zdravnico smo odšli v Ljubljano. Močno smo bili zaskrbljeni, a mene je še posebno bolela usoda Grčaric, saj sem imel tam mladoletnega sina.

NEIZPODBITNA RESNICA JE, DA JE BILA KONCENTRACIJA VAŠKIH STRAŽ NA TURJAKU ODREJENA ZA NASTOP PROTI NEMCEM NE PA PROTI PARTIZANOM!

Brutalnost in nečlovečnost Hitlerjevih nacistov smo prepoznali iz njih dejanj na Gorenjskem in Štajerskem in je bila utemeljena prevladnost proti njim. Zato je bila razumljiva želja kljub vsem zločinom, ki so jih že do tedaj zakrivili komunisti proti slovenskemu ljudstvu, da bi le prišlo do skupnega nastopa proti Nemcem.

Tudi Grčarice so pričakovale združitev z 800 dobro oboroženimi četniki iz Like, da bi potem skupno ovirali prehod nemških čet preko slovenskega ozemlja.

Zgodovinska krivda zločinske komunistične partije Slovenije in OF je in ostane, da je v usodni jeseni leta 1943 onemogočila složen nastop Slovencev proti takratnim našim največjim nasprotnikom – Hitlerjevim nacistom. Kakšen odpor bi Slovenci lahko takrat nudili in koliko bi tudi koristilo skupni zavezniški stvari, če na bi bilo zahrbtnega komunističnega noža Grčaricam in Turjaku.

Ves komunistični tisk in propaganda je še danes prikazuje svetu, da prikrije podlosti in zločine KPS in OF. Ne more pa to pisanje spremeniti zgodovinskih dejstev. Ne more zatemniti slave hrabrih slovenskih sinov, ki so umirali mučeniške smrti za svobodo domovine in zmago tako imenovanih zaveznikov, ki so proti volji tedaj narodov Jugoslavije sami sebi v škodo vpostavili v domovini človeškega dostojanstva, krvavo tiranijo.

GRČARICE 10. X. 1943

TURJAK 16 . X. 1943

Naš ponos in bolečina naša

Fr. Balantič

ZADNJE SONCE

*Dočakal zadnji sem naliv svetlobe,
poslednjo mlačev zrelih sončnih snopov,
razmrščeni lasje odmrlih šopov
leže v skednju luči brez vse tesnobe
mlakuže senc so vedno ožje, ožje,
vse tiše žalost v svetlem srcu plivka,
kaj bi z bridkostjo ob slovesu bilka,
zdaj pridi, Smrt, odvrigel sem orožje.*

Dimitrij Jeruc

AGONIJA

*In šla si mimo mojega življenja
kot sladka pesem prve vesne mlade,
oči bi moje gledale te rade
po dolgih letih žalosti trpljenja*

*Saj v tujih krajih zame ni miru
nemir v srcu me razjeda,
da vse trpkejša moja je beseda
nikoli ne bi je privoščil psu.*

*In kot otrok bi skril se pod odejo
pred strahom, ki srce prevzema
da rešil bi se smrtnega objema,
pogasil bi ljubezni grenko žejo.*

*Zaman; obsojen sem v pozabo,
da izgubljen brez tebe blodim,
kot berač po tuji cesti hodim.
Da samo še enkrat bil bi s tabo.*

K gradivu o Turjaku

Stane Bitenc: Dr. Blatnik je na široko poročal, da prihaja iz partizanskega teritorija in da so partizani dobro organizirani, močno oboroženi in založeni z obilno hrano. Nam je svetoval, da naj dobro premislimo, če le ne bi bilo dobro stopiti v stik z njimi in pričeti pogajanja. Splošno mnenje je bilo odklonilno.

Najvažnejša vprašanja, ki so se na tem posvetu obravnavala, so

bila vprašanja poveljstva in radio zveze z Ljubljano odnosno z inozemstvom.

Poveljnik Slovenske legije je bil podpolkovnik Peterlin in istočasno poveljnik ljubljanskega okrožja, njegov namestnik pa stotnik Bine Cerkvenik.

Ker pa so bili na Turjaku in okoliških edinicah aktivni častniki višjega čina, je bilo sporno, komu pripada dejansko poveljstvo vseh edinic z ozirom na dejstvo predpisov bivše jugoslovanske vojske, da v takem primeru pripada najstarejšemu po činu, kar naj bi bil podpolkovnik Dežman.

Na tem sestanku sem vztrajal na stališču, da je poveljnik podpolkovnik Peterlin, ki je ostal v Ljubljani, poveljstvo pa vrši njegov namestnik stotnik Cerkvenik.

Jasno je, da so bivši aktivni častniki stali na strani podpolkovnika Dežmana in ni prišlo do sporazuma. Odšli so z gradu.

Viktor Berlot: Na Turjak smo prišli zgodaj zjutraj 9. 9. 1943. Poročal sem Cerkveniku o opravljenem delu v Velikih Laščah in mu predlagal, da se posamezne skupine, ki so že prihajale na Turjak, organizirajo v čete oziroma v bataljone in zasedejo postojanke okrog gradu, da ne bi doživeli kakega presenečenja. Cerkvenik ni bil strateg. Odšel je proti Laščam, na moje predloge ni ukrenil ničesar.

**Isti Turjak po 19. septembru 1943, ko ga je zavzela
»narodno-osvobodilna vojska«.**

Zvečer smo imeli v gradu sestanek vseh poveljnikov na katerem smo ukrepali glede tehničnih mer, ki pa praktično niso imele kasneje nobene veljave. Na tem sestanku je bil tudi Cerkvenik.

Dopoldne dne 10. 9. Smo porabili za vse mogoče stvari, od mobilizacije, do reorganizacij, pa za dviganje zastave. ter mašo, ki jo je imel Malovrh na dvorišču gradu,

Popoldne okrog 17 ure, po dolgem razpravljanju s Cerkvenikom, ki se je končno vendarle odločil, da se razporedi ljudi okrog Turjaka, smo krenili s skupino približno 800 ljudi, s katero je šel tudi Cerkvenik, na Zapotok, kamor smo dospeli brez posebnega truda okrog 19 ure. Tam smo zasedli šolo in nekatere hiše, kjer smo namestili vojsko.

Isti večer je Cerkvenik organiziral to skupino v bataljone z danimi nalogami. Mene je doletel Kurešček v svojstvu komandanta 1. Bataljona, okrog sto ljudi. Med nami je bil tudi sin graščaka Auersperga Karel.

Poveljnik 2. Bataljona je bil dr. Jan, poveljnik 3. Bataljona je bil Pirih Milko, Cerkvenikov pomočnik pa je bil moj brat Božo, sodnik pa Stane Bitenc.

Omembe vredno je bilo samo dejstvo pogajanj s partizani katerih

iniciator je bil dr. Blatnik Franc. Pogajanja hvala Bogu niso pripeljala do zaključka, pač pa so nam škodila v toliko, da so se partizanski položaji izboljšali in nam približali.

Če povzamem bom dejal takole: Cerkevnik bi moral ostati na Turjaku, ker tam ni bili Peterlina. Nujno je bilo, da bi razporedil ljudi okrog gradu. Obljubil je, pa ni storil! Ob njegovem umiku pa bi moral imenovati svojega namestnika, sposobnega in odločnega člana bivših Vaških straž, ki bi pri borbah užival zaupanje. Tudi tega ni storil!

Zakaj je Bitenc vztrajal da je poveljnik gradu namestnik Peterlina Cerkevnik, če pa je ta potem grad zapustil?

DOMOBRANSKA PROSLAVA V SAN JUSTU junij, 2007

Slavnostni govornik je bil domobranec Martin Radoš iz naše prelepe Bele Krajine.

Govoril nam je o trpljenju in stiski, o črnih dneh, ki so se zgrnili nad Belo Krajino posebno v letih 1942 do 1945,

Takole je doživel naš Martin:

Vsako leto se v tem mesecu zbiramo na žalni proslavi, na kateri se spominjamo naših bratov, prijateljev – vseh žrtev komunističnega nasilja in morije v našem narodu. Iz vseh delov Slovenije slišimo o grozodejstvih partizanov med drugo svetovno vojno in o genocidu po vojni. Vsak izmed nas se pa še posebej vrača v svoj rojstni kraj in s trpkim spominom obnavlja zločinska početja komunistov, nad nedolžnimi, versko in narodno zavednimi vaščani. To Kalvarijo sem doživel v naši prelepi Beli Krajini, ki je bila v komunistični revoluciji – krvava Krajina.

Kljub lepoti dežele, so bile življenske razmere težke. Preskromna je bila rodovitna zemlja, da bi mogla dajati kruha vsem prebivalcem. Zato so v velikem številu odhajali na tuje za delom – predvsem v Nemčijo in Ameriko.

V naši družini nas je bilo sedem otrok. Tudi naš oče je šel v Ameriko in sicer dvakrat, da se je družina opomogla v nujnih življenjskih pogojih.

Na splošno so v tujino odhajali očetje in fantje. Opravljali so težaška

dela v mrazu in vročini, slabo hranjeni v neudobnih stanovanjih, zato ni čudno, da so si ob močni propagandi navzeli revolucionarnih idej, ki jim je obljubljala »raj in enakost«.

Starejši komunisti, izvežbani v Moskvi in Španiji so zato imeli lahko delo v organiziranju partije v Beli Krajini. Poleg tega pa jim je tuja okupacija prišla kot naročena.

Najprej so ti prevratneži pomagali Gestapu v peti koloni rušenje jugoslovanske vojske z različnimi sabotажami. Ob razsulu armade, pa so bili navdušeni nad nemško zasedbo. V pozdrav nacistom so izobešali zastave s kljukastim križem in pozdravljali s stegnjeno desnico.

Ko pa so belo Krajino zasedli Italijani, so se prav tako dobro razumeli s fašisti, vse do 22. junija 1941. Ko pa je Nemčija napadla Rusijo, so se ti sprenevedanci pojavili z »Osvobodilno fronto« kot borba proti okupatorju. Kaj pa so bili doslej nacisti in fašisti, niso bili okupatorji!?

Posebno aktivna propagandista sta bila nek čevljarski vajenec iz Metlike in krojaški vajenec iz Suhorja. Vneto sta delila med vaščane »Slovenskega poročevalca« in nagovarjala k upor. Isto časnó pa sta vohunila za Italijane, komunistom pa ovajala ljudi, ki so to propagando sprejemali z nezaupanjem.

Ti komunistični agenti so se vrinili v katoliške in sokolske organizacije, jih z nergaštvom in kritiko razkrajali, posameznike pa pridobivali za »socialistične« cilje. Ti cilji so nam dobro znani: rop, laž, umor! Tako so pričeli že leta 1942 z uboji, laž pa je bilo tisto sredstvo, s katero so vse opravičili.

Štab partizanskih morilcev je bil v bližini Brezove Rebri, od koder so hodili »osvobajati« kmete živine in vseh pridelkov, obenem pa vlačili na zaslišanja moške in dekleta, katere so grozovito mučili pred umorom. Omenim le nekaj teh zločinskih dejanj:

Kmet Lončarič je peljal z voli naložen pesek za zidavo hiše. Partizani so ga ustavili. Z vsem skupaj so ga odgnali v Brezovo Reber. Privezali so ga k drevesu. Na hrbtu mu izrezali srp in kladivo, v rane pa natresli soli.

Partizansko zločinstvo pa se s tem ne neha. Žena z dvema hčerama je žela oves. Dva partizana sta se ustavila pri njej in zahtevala, da gredo z njimi »na zaslišanje«. Obotavljale so, ker so slutile kako se konča

»zaslišanje«. Eni hčeri se je posrečilo uiti, (živi sedaj v Argentini), Mati in druga hčerka pa so obležale z groznimi ranami in izdihnile med snopi.

Poznana je žrtev, učiteljice Marice Nartnik, upraviteljice v Rožnem Dolu. Bila je vnetá verska in prosvetna delavka. Vedela je, da ji komunisti grozijo s smrtjo, bala se je, a svoje delo je vseeno vestno opravljala.

Bil je čas prvega sv. obhajila, na katerega je otroke prav ona pripravljala. Zvečer pred praznikom so prišli partizani in jo pod prisilo in jokom odvedli.

Njena zadnja misel prijateljici s katero sta se tisto popoldne ločili je bila:

»Na italijansko oblast bom napisala pismo, naj zaradi mene ne streljajo talcev če se kaj zgodi«. Njeno truplo so našli šele po enem letu.

Pobijanje se je nadaljevalo: Duhovnik Alfred Jarc, Jakob Omahna, Alfonz Klemenčič, Viljem Saveli. Dalje onečaščenje in umori žena in deklet. Tudi otrokom niso prizanesli.

Da je bilo nasilje in umori grozno, pove zapisnik partizanskega kulturnika Jožeta Javorška, ko je prišel kot partizanski propagandist v Mavrlen. Takole je zapisal: »že duh po ožganem človeku se mi dviguje. Nisem vedel kako sem prišel iz tega tabora, vem samo, da sem izgubil dar govora, izgubil smisel življenja«.

V Črnomlju je bila skromna vas, v kateri so živeli Cigani. Partizani so jih po številu 52 izgnali iz hiš in jih odvedli proti Bistrici, vas pa zažgali. Ko so prišli do gozda, so jih umorili, vendar ne streljali. Prizanesli niso ne ženskam ne otrokom. Mladi cigan je moral med pobijanjem igrati na harmoniko in glasno peti. Nazadnje so pa tudi njega pokončali.

Danes pa kričijo, morda prav tisti, ki so bili tedaj med krvniki Ciganov in tožijo vlado, ki naj bi kršila človečanske pravice eni družini Ciganov - Strojnovih, ki niso niti tako brez greha.

Podobno kot v okolici Črnomlja so partizani pobijali v okolici Metlike pri Starem trgu. O tem govori več knjig z naslovom »Bela Krajina joka« Moj stric Martin Radoš jo je napisal, ki bil župnik v Spodnjem Logu pri Starem trgu.

Ko so Italijani Spodnji Log zapustili so takoj prišli partizani in ga proglasili za osvobojeno ozemlje. Postavili so svojo surovo oblast s terenskimi odbori. Stricu duhovniku so prepovedali pridigati v cerkvi, mu pobrali živino prisiliti ga opravljati vsa poljska dela in prepovedali odhajanje iz kraja. Zagrozili so mu, da ga bodo likvidirali, če se ne bo držal ukazov. Dne 21. Julija leta 1942 pa je dobil sporočilo, da si lahko reši življenje, če zažge župnišče in cerkev. Preko Kolpe se mu je posrečilo ubežati na Hrvaško, njegovo gospodinjo in hčer pa so zverinsko umorili. Iz teh nekaj podatkov si lahko predstavljate v kako brezupnem položaju se je nahajalo »osvobojeno ozemlje« – Bela Krajina.

Bili smo brez vsake zaščite. Italijani so iz utrjenih postojank le podnevi prihajali v okoliške vasi, izvajali represalije z izgovorom, da iščejo partizane, lovili pa so poštene rojake jih odvažali v koncentracijska taborišča, vasi pa požigali.

Življenje je bilo neznosno. Med nami se je ustvarilo nezaupanje, Niti s sosedi se nismo upali odkrito razgovarjati, vsak je iskal način, kako bi se skrival.

Nisem bil prepričan kje bi bilo varno. Skrival sem se po vinogradih, hodil spat v grmovje, kjer sem imel skrivališče pod kupom kamenja, nad katerim je rasla velika robida, ki je zapirala pogled.

Kako so trpeli naši starši. Kje smo, kako? Obenem pa grožnje partizanov, da jih bodo pobili, zažgali hišo, če se ne javimo. To je trajalo vse poletje 1942. Moj sosed – terenc je bil toliko pošten, da mi je povedal naj izginem, sicer me bodo ubili.

Skrivači so med tem izvedeli da so organizira odpor proti partizanskemu nasilju. Zato smo se prve dni v septembru javili v Metliki. Bilo nas je kakih 30. Poslali so nas v Novo mesto, da smo se izurili v orožju.

Pozimi smo v glavnem sledili partizanskem skrivališčem v Gorjanjih. V Metliki in po drugih krajih so se medtem že ustanovile Vaške straže, kamor smo s tudi mi vrnili.

Zaradi dvojne igre Italijanov, ki so podpirali nas in partizane, sta bili uničeni postojanki Suhor in Predgrad. Po italijanski kapitulaciji, pa so Italijani predali vse orožje partizanom, (po ukazu generala Ceruttija) in mnogi Italijani so odšli v partizanske vrste. S topovi so sodelovali

v napadu Grčaric, Turjaka in Grahovega. Preživeli vaški stražarji so se pridružili novoustanovljeni domobranski vojski, ki se je formirala v Ljubljani. Bila je hrabra, odločna, posebno njeni udarni bataljoni so čistili deželo roparskih band.

Približal se je konec vojne in z njim komunistične horde z juga. Domobranska vojska se je umaknila na Koroško, katero so albijonski mešetarji pod obljubo, da bodo prepeljani v Italijo, izročili razoroženo komunistom. Tudi moj brat Jože je bil med njimi. Uspelo mu je sicer v Kočevskem rogu, kjer so jih partizani pobijali, ubežati, pribežal je v domači kraj, tu pa so ga odkrili, ga strašno mučili in ubili.

Dovolite mi še besedo. Naša metliška legija se je podala proti Črnomlju da bi se z njo združili, a so nam partizani z Italijani zaprli pot. Nekaj nas je odšlo proti Semiču, a ti so že odšli proti Trstu, kamor smo se tudi mi podali. Po več srečanjih s partizani, smo prišli v bližino Postojne kjer smo naleteli na Nemce ki se jim ni dalo izogniti. Določili so nas za zbiranje vojaškega materiala, ki so ga odvrgli Italijani. Z Nemci je šla naša pot prav proti jugu v bližino glavne fronte, do Monte Casino, kjer je bila nevarnost bombardiranja. Umikali smo se od frontne linije do Gorice, kjer smo iskali zvezo z domobranci.

Dobili smo zvezo z majorjem Debeljakom, ki je bil vesel našega srečanja in nas uvrstil med svoje borce. Ob neki priložnosti smo presenetili partizane, ki so zbežali, zajeli pa smo ves vojni material, ki je bil angleški! Ob koncu vojne smo se predali Angležem v Palmanovi. Svetovali so nam emigracijo v Argentino, kamor nas je pripeljala ladja Santa Cruz. Dežela Argentina je nam bila prijazna in tudi dela je bilo povsod.

Kmalu sva si z ženo Olgo ustanovila družino in si postavila lastni dom v San Justu, kjer ob dobrih otrocih in vnukih preživljava svoja mirna leta.

Po vsem tem pa sem dolžan še zahvalo svoji dragi mami, ki me je vse življenje spremljala z molitvijo!

(Velika proslava je bila v Clevelandu – Amerika. Odbor nam je poslal slike, prireditve, poročilo pa še ni prišlo, zato bomo objavili v prihodnji številki glasila.)

Žrtve Bajžljeve družine

Bajžljeva družina je živela v Grosupljem na Dolenjskem, v mirnih letih pred drugo svetovno vojno.

Oče France doma iz Stražišča pri Kranju se je tjakaj priselil, ker je dobil službo mojstra v grosupeljski vrvarni. S pridnostjo in delom si je počasi ustanovil lastno podjetje.

Z ženo Marijo roj. Polak sta ustvarila dom, in lepo družino, pet sinov in hčerko.

Tedaj, ko sta oče in mati upala, da so leta najhujšega garanja mimo in verovala v mirne dni pokoja, ko bi ob odraslih otrocih vzkliklo novo življenje – vnučki, je grozila revolucija. Takole pripoveduje gospa Marija Bajžljeva o tistih dneh:

»Moj mož si je s časom uredil lastno vrvarsko delavnico. Obdržal pa je še naprej stike z ljudmi, s katerimi je prej delal v grosupeljski tovarni.

Bajžljeva družina: fantje od leve Jurče, Marijan, mali Stanko, Franci, Bojan

Franci Bajželj, oče France Bajželj in Marijan Bajželj

Od teh jih je več stanovalo pri nas. Tako tudi nek banaški Nemec, ki je bil pri nas z vso družino.

Tega je grosupeljska KP izrabila ko se je začela komunistična OF. Vodilo vsega partijskega dela pa je bil Martin Brinjski, Brležnikov iz Perovega.

Po njegovih nasvetih je Nemec začel moža nagovarjati za OF in ga vabil naj vendar začne podpirati one v «hosti». Mož pa je njihove naklepe spoznal, zato je začel Nemcu dopovedovati, da je v zmoti, da

ga komunisti izrabljajo, vendar se ni dal dopovedati. Stanje v hiši je postalo sumljivo, zato smo Nemcu odpovedali stanovanje.

Propaganda OF v grosupeljski vrvarni je bila močna z ravnateljem Dularjem vred, ki je ob prihodu Lahov odšel v gozd. Večina pa je ostala doma in se je ob prostih dneh srečavala v gostilni. Toda zaključek slehernega prerekanja pa je bil vedno isti: rdeči so nagovarjali mojega moža, naj bi jim pomagal, on pa jim je dokazoval, da so v zmoti. Iz prerekanj je zraslo sovraštvo, v katerem so partizani sklenili še pred Božičem leta 1941 moža likvidirati. K sreči je mož za to namero zvedel in se varoval kolikor je mogel. To stanje je trajalo vse do jeseni leta 1942. Tedaj pa so partizani zverinsko umorili kaplana Hočevarja in dokazali, da se ne ustavijo pred nikomer.

Moji fantje, ki so bili zvesti krščanskim načelom: Franci, Marjan in Jurček so tedaj sklenili oditi k Vaški straži, na Polico. Za Božič istega leta, se jim je pridružil še Bojan, ki je tedaj imel 16 let. Tudi mož je bil mnenja, da je bolj varno pri Vaški straži. Prijavil se je posadki v Šentjurju, ki nam je bila bližja.

Ob laškem razpadu je mož vozil hrano in orožje v Turjak. Ko pa je prišel domov so ga partizani zajeli in zaprli najprej v Grosuplju. Ker pa se je kmalu za tem bližala nemška ofenziva, so partizani pripornike odpeljali v Birčno vas pri Novem mestu. Ko so se tudi Novemu mestu približali Nemci so partizani pobili 17 zapornikov, ostale pa izpustili, med njimi mojega moža. Odšel je proti domu, malo pred domom pa so ga spet prijeli, odvedli v gozd in ubili. Dolgo so mi lagali, da živi, da mu je dobro in da bo že prišel. Tu na tujem v Buenos Aresu sem šele zvedela, da so ga zakopali prav plitvo nad vasjo na Košakovem hribu.

Sin Bojan najmlajši je bil zajet na Turjaku. Gnali so zvezanega skupaj z ujetniki skozi Ribnico v Kočevje. Bilo mu je 17 let. Po dveh mesecih so ga iz kočevskih zaporov poslali domov, vsega onemoglega in ranjenega. Tak je odšel v bolnišnico v Ljubljano za tem pa k domobrancem, s katerimi se je umaknil na Koroško, kjer se je srečal z Jurčetom. Od tam sta bila odpeljana v Teharje in umorjena.

Poleg Bojana sta bila na Turjaku tudi Franci in Marjan. Dočakala sta tragično nedeljo 19. septembra, ko je pod laškimi topovi grajsko

zidovje odpovedalo. Ena izmed topovskih krogel, ki je prebila zid, je ranila Francija v glavo. Ko je ležal na tleh zaradi rane na nogi, mu ni mogel nihče pomagati, ker je bilo topovsko streljanje brez prestanka, zidovje se je podiralo, tramovje gorelo, da se v dimu in prahu ni videlo ničesar. Ko je Turjak že padel, je bil Franci že med mrtvimi.

Partizani so vdrli v grad in med 35. ranjenci našli tudi mojega sina Marjana, katerega je ranila dum dum krogla in mu raztrgala roko.

Tisto noč so partizani priredili krvavo orgijo, drugo jutro pa dejali ranjencem, da jih bodo peljali v Velike Lašče v bolnišnico. Pa se je pojavil partizan z revolverjem v roki in enega za drugim ustrelil.

Tako je končala pripovedovanje gospa Bajžljeva, ki je izgubila moža, dva sinova na Turjaku in dva v Teharjah.

Za materinski dan na tujem 25. marca so ji protikomunistični borci izročili po svojih zastopnikih, slovenski šopek v znak priznanja silne žrtve – matere mučenice.

Korošec

KAPETAN MILAN KRANJC

Tam nad Bizovikom sem ga prvič srečal, tega drznega fanta pristriženih brk, ozkih, živih oči in stisnjenih ustnic. Nič kaj priljubljen in tovariški se mi ni zdel ob prvem srečanju, a iz njegovih odsekanih suhih besed, se mi je zdelo da diha samozavest. To je bilo tisti večer tam v gozdu na južnem robu Golovca 17. maja 1942.

Ko pa smo naslednji dan v zgodnjem jutru, preskakujoč široke jarke na ljublan-

**Milan Kranjc - Kajtimir, komandant
2. bataljona, 1. namestnik komandanta odreda**

skem barju, udarili v križni ogenj partizanskih in italijanskih strojnic, sem v fantu, ki je previdno a drzno vodil predhodnico, spoznal Milana Kranjca. Všeč mi je bil ta korajžni fant.

Potem sem mu sledil skozi Dobropolje, Žuženberk, Poganjce, Šmihel, Šentjošt, Dolž in v Gorjance.

Saj so bili trenutki, ko je bil ves bataljon v nastavljeni pasti, ko ni bilo prav za prav že nobenega izhoda, ko se je moral zgoditi čudež, in zgodil se je pod Milanovim vodstvom in z Božjo pomočjo. Bataljon je izšel kakor kakor Izraelci skozi rdeče morje.

Bilo je v taborišču pod Dolžem. Pozno popoldne je prišlo poročilo, da komunisti pripravljajo napad na nas. Pod večer razposlane trojke so se hitro vračale, vse z istim sporočilom: »Taborišče obkoljujejo.«

Poveljnik Kranjc je odredil udar skozi obroč in hiter premik.

Na strmem zahodnem pobočju proti potoku, kjer se je dozdevalo, da je sovražnik najbolj šibek, je glavnina naletela na zasedo.

»Stoj! Kdo tam?« je udaril komunist iz teme.»

»Druga četa!« je odsekal Milan in prehitel:

»Kdo tam?«

»Druga četa gorjanskega odreda!« je že tišje odgovoril oni iz teme.

»Druga četa belokranjskega!« je pribil Milan odločno»

»Naprej!« je pozval partizan.

In Kranjc je povedal partizanu, da mora s svojo četo zasesti položaje desno od potoka nad mlinom in »da ga za hudiča ne more najti, skoraj je zagazil v samo belo gnezdo.

»Previdno, sicer se lahko načrt ponesreči,« je svaril partizan. »Tam na grebenu je zadnji moje zasede. Onstran torej zasedeš ti.«

»Zdravo tovariš!« je odzdravil Milan in bataljon je utočil v temo gozda.

Ko smo v zgodnem jutranjem mraku počivali že daleč onkraj gabske doline, se je pod Dolžem utrnila rdeča raketa in udarilo je v juriš – na izpraznjeno taborišče štajerskega bataljona.

Tako je vodil Milan Kranjc.

Pri Gracarjeven turnu – ko je že zmanjkovalo streliva je z bombami odbil in pogazil jurišajoče Kordunaše.

Pri Sv. Križu je s četo razbil sovražno brigado, da je v zmedi pustila vso komoro.

V pleterskem kotlu je prebil močan sovražnikov obroč in prinesel rešitev šibki posadki v dvodnevnem gorečem samostanskem zidovju.

Tak je bil Milan Kranjc, drzen, neustrašen vojak in tak je umiral v Grčaricah 10. septembra 1943, ob četrti uri popoldan, ko se je ob eksploziji granate iz laških topov porušil v polno zadeti bunker, kjer je našel smrt Milan s svojimi borci.

Grčarice – majhno naselje sredi kočevskih gozdov – pečat velik sramote komunistične izdaje z verolomnim Lahom in prelom dane vojaške besede!

Jože Guštin

KURATU TONETU ŠINKARJU V SPOMIN

Bil je med prvimi protikomunističnimi borci. Spoznala sva se v ljubljanskem semenišču. Bil je nekaj let pred menoj; vedno živahen, razgiban, močnega moškega značaja. Z vso realnostjo je gledal življenje. Kot bodoči duhovnik se je že tedaj zanimal za vse probleme dušnega pastirstva, zlasti za potrebe materialno in duhovno revnih.

Kot bogoslovec se je udeleževal zlasti v Karitativnem krožku. Večkrat sem ga ob sredah ali nedeljah spremljal na obisk v družine najrevnejših predelov Ljubljane. Na grad, v Moste, za Bežigrad, v Sibirijo. Vedno sva nesla tem revnim ljudem poleg hrane tudi nekaj denarja, ki smo ga zbrali, zlasti pa besedo tolažbe in vzpodbude. Tone je vse to znal na njemu svojski način. Bil je zelo iskren in nas mlajše potegnil za seboj.

**Kurat I. nacionalne
ilegale Tonček Šinkar
umorjen v Mozlju.**

Med poletjem zanj ni bilo počitnic. Organiziral je počitniške kolonije za fante družin, ki smo jih med letom obiskovali. Tudi sam sem bil z njim na Zabreški planini pod Stolom. Otroci so imeli vanj izredno zaupanje, zelo radi so ga imeli. Saj jim je bil vse to, česar marsikateri doma ni imel: oče, mati, brat, prijatelj.

Po semenišču pa so se naša pota križala s Tonetom duhovnikom pa sem prišel spet v stik pri Vaških stražah. Bil je med tistimi fanti, ki so že sredi maja prijeli za orožje. Bil je v skupini, ki ji je poveljeval Milan Kranjc. Bil je bil v Grčaricah, tam zajet in odpeljan v kočevske zapore in umorjen v Mozlju.

Fantom borcem je bil dober prijatelj duhovnik in svetovalec. Radi so ga imeli, ker je bil tako neustrašen. V vsakem boju jih je navduševal in bodril. Prepričal jih je nazorno o boju proti brezbožnemu komunizmu.

Junak v življenju, junak v smrti. Znano je kako je bil odločen ob teaterskem procesu v Kočevju. Povedal jim je resnico in niti za las ni klonil, ko so ga hinavsko vabili.

Predno so jih gnali na morišče je vprašal partizana:

»Kdo me bo ustrelil?«

»Jaz beli hudič.«

Šinkar si je sezul svoje nove gojzerice in jih dal partizanu.

»Na, nove čevlje, da boš imel spomin na tega »belega hudiča.«

Tonču Šinkarju slava in nepozaben spomin!«

Ivan Ott

TEHARSKI OTROCI (nadaljevanje)

Potem mi je bilo laže. S snegom sem si natrl vroča lica in obrisal solze. Napotil sem se proti domu. Pred vhodom sem srečal še nekaj fantov, ki so tako kot jaz, odhiteli, da bi v samoti noči preboleli svojo bolečino in žalost. Nismo spregovorili niti besede. Molče smo se gledali v oči, se objeli in tako objeti vstopili v sobo, kjer je zamrla partizanska pesem.

Plamen dveh sveč je trepetal pod hladnim valovanjem zraka, ki je skupaj z nami vdrl v prostor. Obrisi jelke in njene sence so plesale po steni in lahki papirnati angeli so se vrteli v krogu, kot da se želijo rešiti niti na katero so bili privezani. Hoteli bo poleteti v nebo božične noči.

Ko nas je Gigica videla, kako prihajamo v sobo, objeti in razjokani ter umirjeni, je pogledala v tla, potem ko smo vprašujoče gledali vanjo. Ostala nam je dolžna odgovor na neodgovorjeno vprašanje.

Kaj naj bi nam odgovorila? Resnico? Njo smo poznali; pravo resnico – če bi se upala.

Mar naj nam odgovori tisto drugo polepšano in obloženo resnico, boljševistično frazeologijo za katero so skrivali pretekle in bodoče zločine, vse v imenu ljudstva. Katerega ljudstva, divjaške, zločinske partije; to smo pozneje poslušali več kot štiri desetletja.

Dobro bi bilo zapisati, da je Tito takrat najmanj dvakrat javno govoril o množičnih likvidacijah. Prvič je bilo to 27. junija 1945, v svojem zločinsko znamenitem govoru v Ljubljani, ko je rekel: »Kar zadeva izdajalce znotraj naše države, v vsakem narodu posebej, to je stvar preteklosti. Roka pravice, roka našega ljudstva jih je večino že dosegla in samo majhen del je uspel pobegniti pod okrilje tujih držav.

Drugič je govoril o množičnem pokolu, šifriranem pod vojaško terminološkim izrazoslovjem »ničenje«, na tretjem zasedanju Avnoja v Beogradu, 7. Oktobra leta 1945.

Zanimiva je ugotovitev Milana. Djilasa v eni svojih publikacij. V zvezi s Titovimi izjavami, se Djilas spominja, da mu je neki poljski diplomat leta 1946 priznal, kako je to leto Stalin očital poljskim tovarišem neodločnost do reakcij in se skliceval na Titov primer: »Tito je pameten fant, on nima problema s sovražniki, on se je vseh rešil!«

Čeprav Gigice nismo imeli radi, smo cenili in spoštovali njeno zadržanost, s katero se je vedla do nas. Bili smo ji hvaležni, ker nam je prizanesla z vsiljeno propagando o boljševistični – komunistični ideji. Čeprav niti za trenutek ni odnehala od zaupane ji naloge – prevzgoje sovražnikovih otrok, je spoštovala naše občutke, nas upoštevala kot ljudi in ne kot živino, kot so postopali ostali, posebno preje živa zloba – črna vdova.

Božična jelka nas je magično privlačila, ne samo zaradi privlačnega

vonja po smoli, ne samo zaradi simbola krščanskega praznika, ampak zaradi spominov na pretekle dogodke, celo nedavne v begunskem taborišču Vetrinje, kjer smo otroci s svojimi ljubečimi starši preživljali poslednje dneve v toploti ljubezni in svobodi.

Ko sem sedel na tleh sobe pod jelko in ko me je prevzel vonj po gozdu, se mi je zdelo da sedim pod šotorom obloženim z jelkovimi vejami in lubjem. Podoživljali smo svoja doživetja in občutke iz Vetrinja. Tu in tam so se nam pridružili tudi partizančki. Pozorno so poslušali naše zgodbe. Ko smo končali so pričeli oni, z zanimanjem smo jih poslušali. Skoro je bila podobna tragika njih in naših doživetij. Tako smo spoznali še drugo stran medalje s pečatom peterokrake. Zavedali smo se, da ta zvezda ne simbolizira samo naše, temveč tudi njihovo kri, s katero so plačali davek za spopad različnih ideologij.

Po teh zgodbah, katerim smo bolj verjeli kot dogmatičnemu predavanju partizanske komisarke smo dojeli, da smo oboji žrtve brezobzirne revolucije.

Razlikovali smo se samo v tem, da so njim zmago podelili zavezniki, oziroma Sovjeti, zato so prepričani, da so zaslužni.

Ta »malenkost« je bila kriva, da se nikoli nismo zblížali, čeprav smo po teh božičnih dneh bolj razumeli drug druge.

Ob srečanjih pod božično jelko smo se poslovili od krvavega leta 1945 in vstopili v leto obletnice in osvoboditve. V tistih burnih in tragičnih dneh sem stopil v dvanajsto leto, ki sem ga zaznal samo po tem, da mi je v končnem obračunu manjkalo samo otroštvo, ki so mi ga ukradli.

V januarju leta 1946 nas je Gigica presenetila s predlogom oziroma z zahtevo, da gremo v šolo kljub dejstvu, da je minilo že pol šolskega leta. »Vem, da je nemogoče, da bi uspešno končali šolsko leto, toda kljub temu se spleča vaš trud. Eni se bodo naučili slovenskega jezika, drugi pa bodo dobili novo osnovo za prihodnje leto.

Zavedel sem se, koliko udarcev sem dobil v začetku šolskega leta, skupaj s svojimi prijatelji – mučeniki. Pred očmi se mi je pojavil tisti debeli prašič. Kot da ga še vedno slišim kako vrešči:

»udarite po sovražnikih domovine!«

Naj bi se zopet vse ponovilo?

V sebi sem sklenil, da me za nobeno ceno ne bodo povlekli med to razjarjeno, divjo boljševisko sodrgo. Celo za ceno, da me izključijo iz doma, kjer je praktično lepo življenje. Nisem imel nobene konkretne vizije, kako bo potekalo moje življenje. Toda nekaj sem bil prepričan – celjska gimnazija me ne bo več videla.

Zmotil sem se. Kot se človek v življenju večkrat zmoti, tako je bilo tudi z menoj.

Gigica se je pokazala kot dober psiholog in prebrisan pedagog. Ni z besedami pritiskala na nas, ampak nam je opisovala življenje nešolanih ljudi, ki na družbeni lestvici ne dosegajo niti prvega klina in so usojeni vedno služiti pametnejšim. Razen tega vsi otroci na svetu hodijo v šolo in so po poklicu dijaki, zakaj bi bili mi izjema?

Presenetila nas je, ko nam je povedala, da je seznanjena s primerom nas gimnazijcev. To se ne bo več ponovilo – nam je obljubila. Razen tega bomo šli v drugo šolo.

S tem je zlomila moj odpor in oživila mojo željo po znanju.

Gimnazijo sem štel za izobraževalno institucijo in ne za zarišče neprijetnih dogodkov. Zakaj torej ne bi poskusil. Preneham lahko vsak trenutek.

Tako se je zgodilo, da so nas po zimskih počitnicah poslali v šolo. Gigica nas je sama pospremila v gimnazijo, tokrat brez partizanske straže in nas predstavila direktorju gimnazije. Po številu nas je bilo tokrat več. Pridružili so se nam še štirje partizančki, ki so glede na starost sodili v prvi razred gimnazije. To je bil njihov privilegij, ki sem ga pozneje v režimu večkrat srečal s pojasnilom: »To nam je dala naša borba!«

Razred nas je sprejel prijateljsko. Vedel smo, da prihajamo iz zave-tišča in da nas spremlja pečat »žrtev minule vojne.«

Verjetno so menili, da smo vsi partizančki, eni pač iz Slovenije, drugi pa iz drugih krajev Jugoslavije. To napačno informacijo o našem pravem vzroku je zapečatila skrivnost, ki sem jo nosil s seboj vse življenje, ali bolje do zmage demokracije, ki nas je osvobodila »osvoboditeljev:«

Mi trije Slovenci smo se pomešali z ostalimi dijaki. Štirje partizančki so ostali skupaj kot prestrašene ovčice v zadnjih klopih učilnice.

Hitro sem uspel slediti pouku. Čeprav je ostajal nekakšen prazen prostor, posebno z matematiko, slovnico in geometrijo. Učitelji so se

trudili z nami, kolikor je bilo mogoče. Vsak dan sem prinašal v dom nekaj zvezkov sošolcev, se učil in prepisoval. Začutil sem pravo žejo po zamujenem in novem znanju.

Vsi smo dobili mnogo šolskih potrebščin. Dobili smo knjige in šolske torbe. Tako smo postali enakopravni dijaki. Po nečem pa smo bili celo v prednosti. S seboj smo vedno nosili malico in košček sladice, vse je bilo iz Unrinih paketov. Te slaščice sem bratsko razdelil s sošolci, ki so tekmovali, kdo mi bo dal svoj zvezek, ali razložil zamujeno snov.

Seveda za partizančke je bil drugačen red, bili so privilegirani povsod. Ko so brali slovenske čitanke, so komaj pripeljali stavek do konca in za to dobili oceno prav dobro, med tem ko sem jaz dobil enako oceno za snov, ki sem se jo naučil na pamet.

To smo sprejeli tudi pozneje kot dejstvo, kot ugodnost komunistične partije.

Poleg vseh nevšečnosti pa je nas spremljal dar gozdnih »tovarišev« – uši.

Bilo je strašno, ko so se uši sprehajale pod srajcami, toda še slabše je bilo, ko smo jih začutili v laseh.

Včasih se je zgodilo, da sem nagnjen nad knjigo zagledal uš, ki ji je zdrsnilo in je padla na knjigo. Bila mi je nagnusna, posebno kadar sem jo stisnil s čevljem na tleh, da ji je počil nabrekli trebuh, poln moje krvi.

Vrhunec tega »ušivega obdobja« je bil primer s petrolejem. Ko so se uši že v toliki meri razmnožile posebno po glavi in okužile lase z gnidami, so v domu uporabili petrolej, s katerim so nam prali lase. Da nas niso ostrigli »v balin«, ker so se bali odkritja katastrofalnih higijenskih razmer, ki so vladale v domu. Če bi odkrili to, bi nas šolska uprava izključila iz šole.

Partizanom niti v sedmih ofenzivah ni uspelo uničiti sovražnika, mi pa smo ga s prvo »ofenzivo«. Okužena posteljnina in perilo so končali v kotlovnici. Petrolej je bil naš stalni »parfum« za lase, tako smo si čez nekaj mesecev oddahnili od zajedalcev.

Po tej neprijetni izkušnji sem se še dolgo bal, da se ne bi ponovila ivazija partizanskih »sorodnikov«. (Sledi)

IZ MRTVAŠKE KRONIKE

Ko se je vlak ustavil v Kranju, smo spoznali vso bridkost naše poti Tisto bridkost, ki meji na obup ali dokončno brezčutnost.

Zaslišalo se je razbijanje po vagonih, preklinjanje in divje kričanje. »Odpri se je pekel«, je rekel kurat. Ne vem, mislim, da satani ne bi bili tako divjaški.

Med pretepanjem so nas spravili v štiristope in nas vodili skozi Kranj v taborišče, ki je bilo nekje v predmestju. Tam so nas nagnali na dvorišče, kjer smo se posedli na nahrbtnike in čakali.

Čez nekaj minut pripeljejo mladega domobranca, študenta K.F. med pretepanjem. Fant se ni pritoževal in ni rekel besede.

Partizanski komandant mu veli, da se vleže na tla, nato pa mu nastavi na glavo brzostrelko, katero jo večkrat zaporedoma repetira; Za tem pa samozavestno pogleda nas, kot bi hotel reči: »kdo od vas mi pa kaj more?« in spusti rafal, ki je domobrancu odprl glavo. Kri in možgani so bili vse naokrog.

Mi pa smo morali brez moči in do skrajnosti ponižani gledati krvavi prizor.

»No, se da še kdo prostovoljno ustreliti?« nam vrže patizanski mogotec pljunek v obraz. Truplo mrtvega domobranca so pustili ležati na dvorišču celo noč. Ko se je zdanilo je prišel komandant mesta na konju z velikim psom. Pes je zavohal truplo in začel lizati na pol strjeno kri.

»Čudno se mi zdi da pes mara povohati izdajalsko kri«, je cinično pripomnil veliki »tovariš«. Nato je dal skopati jamo in ga zagrebsti kar tam na dvorišču.

Obkoljeni od podivjane sodrge, zastraženi s tanki so nas v Kranju ponovno nagnali na vagone...

Vlak se na ljubljanski postaji ni ustavil, pač pa kmalu potem po nekaj minutni vožnji. Zapahi vagonov se odpro in zopet kričanje, vpitje, kletve in udarci.

Morali smo prestopiti iz enega vlaka na tej strani Gruberjevega kanala v drugi vlak, ki je čakal na oni strani Kanala, ker je bil železniški most podrt. Na prostoru bivšega sejma, so nas čakali ljudski kričači, katerim smo bili izročeni na nemilost. Palice, koli, deske, vse jim je prišlo prav, da so udrihali po nas. Kogar so zbili po tleh, je ostal tam, zlomljen, obrcan in pohojen.

Tekli smo kolikor je kdo mogel. Jaz sem vlekel za sabo C. P., ki je bil v Kranju tako pretepen, da se je komaj vlekel. Prosil me je za voljo božjo, da mu pomagam. Ko smo dosegli vlak in se utovarjali vnovič, so partizani nas tolkli z puškinimi kopiti in opasači po rokah, ko smo se oprijemali ročajev.

Zaklenjeni v vagonih smo čakali, da se je stemnilo.

Pogreznjeni v molk, smo začuli zvoniti Avemarijo in na glas molili »angelovo češčenje« Komunisti zunaj pa so začeli znova razbijati po vagonih in vpili nam:

»Tudi Marija vam ne more pomagati«.

V Kočevju so nas gnali po glavni cesti, nato čez reko Rinžo, mimo cerkve in gradu, nato smo zavili v sokolski dom. V leseni lopi, ki je stala pred domom, smo zagledali kupe domobranskih uniform, na katerih so bili temni madeži krvi.

»Poglej!« je vzkliknil eden izmed nas, pa ni dobil odgovora. Vsak zase si je svoje mislil.

Naženejo nas v sobe, razen v sobo, ki je bila na začetku in odprta, ne. Na tleh je ležalo za dober meter nastrižene žice.

Ko so nas razdelili pa sobah, so začeli nas vezati po dva in dva skupaj, še prej pa so nas temeljito preiskali. Ostala je z mano edino svetinjska Matere božje in Srca Jezusovega, ki mi jo je dala mama, ko sem odhajal. Pripel sem si jo na notranjo stran žepa pri srajci.

V. Dolenjc

SPOMINI

(Nadaljevanje)

Minil je torej, tisti grozni dan, ki ga ne bom nikoli pozabil. Naj omenim samo še nekaj fantov, kateri mi tako močno živijo v spominu iz tega dne:

Zalogarjeva dva iz Dolenje vasi v Selški dolini, Karel in Rudi. Močna, zastavna fanta vesela in vedno nasmejana, kot večna vasovalca. Marsi katero dekliško oko se je s hrepenenjem ozrlo za njima.

V bunkerju sta stala skupaj, prav ob vratih, kakor da bi hotela s svojimi močnimi telesi braniti nas šibkejše. Še ganila nista, ko so ju pretepali. Videl sem, ko je partizan udaril Rudija z bikovko po glavi. Kri se mu je pocedila po čelu in nosu, preko ust in brade ter lila na bluzo, pa še trenil ni. V njegovem odločnem, neustrašenem pogledu je bil prezir nad »korajžnim« partizanom, ki se je postavljaj nad zvezanimi jetniki.

Rudi je bil poveljnik domobranske posadke v Goričanah. Njegov brat Karel pa je bil pomočnik brzostrelca v Škofjeloški postojanki.

Oba sta odločno odklanjala komunistični red, šla sta skozi strašne muke v smrt.

Kakor, da bi bila brezčutna za vse, sta zrla podivjane partizane, ki so se zaletavali vanju s kopiti in jermeni. Še ko sta se zrušila pod težo udarcev ni bilo glasu skozi stisnjene ustnice.

In drugi fantje iz naše postojanke. Eden za drugim se mi vrstijo. V

spominu gledam njih zagorele obraze z drznim, fantovskim pogledom, kakor podobe iz težkih sanj.

Pa Črnovrhčani, strah rdečim brigadam. Udarne kot sršeni. Kadar je regljalo v loških hribih, smo vedeli Črnovrhčani »hajkajo«,

Silno težak je bil davek, ki so ga plačali ti zvesti fantje in možje, ti neutrudni branilci slovenskih domov.

Pol ure iz mesta po poljanski dolini stoji na malem gričku nad cesto Muretova domačija. To hišo so domači in okoliški fantje preuredili in utrdili v nezavzeto domobransko postojanko, od koder so čuvali nad okoliškimi vasi, da so varno delali in spali pred banditi iz hoste.

Njihov poveljnik je bil Lovro Habjan, Sršenkov iz Gresnice, neustrašen, odločen fant. In v tistih dneh je bil vrnjen tudi on in njegovi fantje.

Domačini vedo, da so komunisti odvedli njega in štirideset njegovih fantov iz gradu na to domačijo in tam žive zmetali v domači vodnjak.

V spominu gledam fante iz Gorenje vasi; mrtva straža Gorenjske. Koliko borb in zmag so izvojevali ti hrabri branilci.

Če omenim samo borbo proti koncu leta 1944, ko je partizanski IX korpus napadel to postojanko s topom in težkimi minometalci.

Štiri dni so napadali partizani, z divjimi kriki so vreščale posebno partizanke, juriš na juriš, samo iz zaledja. Za vsako ceno so hoteli razbiti to postojanko, a »vsake cene« so se partizani bali.

Pomoč in Škofje Loke je prihajala počasi, kajti treba je bilo razbiti sovražne zasede po grebenih, ki so ščitili napadalce.

Ko smo končno dospeli do Gorenje vasi, so nas fantje iz postojanke pozdravili z vriski in petjem. In za krono zmage je privriskalo izza ovinka šest prostovoljcev z zaplenjenim partizanskim topom.

Kadar sem šel tam mimo, sem se ustavil pri teh fantih, eden drznejši od drugega.

Bili so složni med seboj, kakor dobri bratje in zaupali svojemu poveljniku Honcovemu Janezu iz Žirov, ki je bil vzor hrabrega poveljnika.

V spominu gledam Zajčevega Viktorja, prav tako iz Žirov. Komaj osemnajst let je štel, lep, postaven fant. Velik tudi po značaju in po ple-

menitih dejanjih. Večkrat me je povabil na streljanje s puško, ponosen je bil da je bil domobranec.

Tam v kotu v bunkerju je zastokal sojetnik. Morda je zadremal, pa se mu je pritaknil sen iz prostosti; ko je odprl oči se je zgrozil ob črni realnosti.

Nekateri so dremali čepe, drugi sede, stisnjeni med grozo in težko misel prihodnosti. Le trije, ki smo bili najbolj zbiti smo ležali na tleh.

Poskušal sem, da bi zatisnil oči, pa se ni dalo. V čudnem neredu se mi je pletlo v glavi in čutil sem silno utrujenost in bolečine zaradi udarcev.

Minilo je kar nekaj časa, kar se niso odprla vrata; utrudili so se nad nami. Želel sem si, da bi se nikoli več ne odprla, da bi tako ležal v miru in počakal smrti.

V Vetrinju sem pustil starše in zaročenko. Misel nanje mi je vrnila življenje.

»Ne, ne umreti! Da bi me pobili kot steklega psa, da niti vrane ne bi vedele za grob,« kakor nam je obljubljal partizan, Molov Lojze iz Binkla.

»Ne, ne umreti!«

Klic življenja je bil tako silen, da bi udaril v gole umazane stene, ki so nas dušile v tem bunkerju.

Za podlago zadaj v bluzi sem otipal nož.

(Nadaljevanje sledi)

Ob zaključku pričujoče številke smo izvedeli, da so se slovenski študentje iz Argentine podali na Triglav. Za njimi sta odšla tudi mladi Kocmurjev Jani in njegov oče Boštjan, ki so vsi srečno in veseli osvojili vrh očaka Triglava.

Čestitamo!

NADŠKOF IN METROPOLIT ALOJZIJ ŠUŠTAR

»Nadškof Šuštar je ob smrti spet združil Slovence.«

»Če bi bilo več takih Slovencev v zgodovini, bi se nam bolje godilo«, je bilo čuti komentarje.

Upokojeni ljubljanski nadškof in metropolit Alojzij Šuštar je te dni v smrti združil Slovence, tako kot jih je združeval vse svoje življenje.

Dr. Alojzij Šuštar je bil za mnoge simbol globoke vere osebne tolažbe in visokih moralnih vrednot.

V njegovem bogatem življenju je bilo kar nekaj nepredstavljive bolečine. Omenimo naj le to da od nove maše leta 1946 v Rimu, zaradi komunizma doma, svoje starše lahko obiskal komaj po 17. letih.

Slovenci pa se ga najbolj spominjamo na njegov javni poziv na televiziji 20. decembra 1990, naj glasujemo za samostojno Slovenijo.

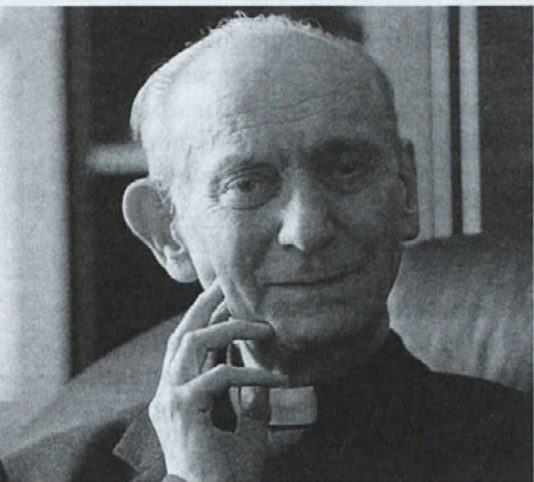
»Ne dajmo se begati od različnih govoric, groženj in črno-gledih napovedi... Na četrto adventno nedeljo se bo letos izpolnilo stoletno pričakovanje slovenskega naroda!«

Šuštarjeva smrt je enkrat en dogodek. To je potrdila tudi množica vernih in nevernih, ki se je zgrinjala v stolnici Sv. Nikolaja in na Pogačarjevem trgu ob pogrebni slovesnosti.

Smrt dr. Alojzija Šuštarja, nadškofa in metropolita je spet vsaj simbolno združila vse Slovence, zato ga bodo ljudje še dolgo pogrešali.

Naj mu bo Bog bogat plačnik.

ZDSPB Tabor

FRANC ERPIČ

Dne 15. julija 2007 je umrl v Camberri Avstralija bivši junaški poveljnik gorenjskih domobrancev Franc Erpič.

Rojen je bil 5. marca v Šmihelu Dolenjska. France je hotel, kakor toliko drugih

fantov v miru preživeti vojno. Pa so ga tiste pomladi sredi noči prebudili divjaški partizani in ga gnali na Olševke na »komando«. Naslednji dan pa v Kokro na zaslišanje, v nekem hlevu. Drugi dan so ga vodili nazaj, Gnala sta ga dva mlajša partizana. Prespali so v neki kmetiji. Ker je bilo Francetu vse skupaj sumljivo, je šel v hlev h gospodarju in mu naročil, da naj čez čas partizanoma sporoči, da je odšel. Tako se je France rešil gotove smrti tolikih žrtev partizanskih morilcev.

Po enem tednu je s fanti Amonom, Šenkrom in Marinškom, dobil dovoljenje od nemških oblasti, da ustanovi domobranstvo na Gorenjskem. Hitro so se javljali fantje, ki so se skrivali pred partizansko mobilizacijo, nekaj pa jih je bilo tudi partizanskih dezertarjev.

Pod njegovim junaškim poveljstvom so čistili našo Gorenjsko in njihove vrste so vidno naraščale, vse do tragedije Vetrinja, iz katerega se je France še z nekaterimi fanti umaknil. Čez čas je emigriral v daljno Avstralijo.

France je bil pravi junak, dosleden, odločen proti komunizmu z nasiljem in umori.

»Bog, narod, domovina«, mu je bilo vedno geslo in ljubezen poleg svoje drage družine.

Dragi France, naj Ti bo lahka avstralska zemlja. Odpočij svoje telo pri Bogu, ki si ga ljubil, do zadnjega diha si izgovarjal Njegovo ime v rožnem vencu.

Zvonko Bezjak

Ljubljeni soprogi in dragim otrokom naše doživeto sožalje

Zveza SPB Tabor

PETER ČARMAN

Preteklega 9. Maja je v San Justu v Argentini umrl izredno delaven član naše skupnosti. Peter se je rodil 29. junija 1923 v Spodnji Hrušici – Ljubljana. V mestu se je izučil krovsta in to delo je opravljal tudi v Argentini, kjer je imel lastno tovarno industrijske montaže. Med revolucijo je stal odločno na protikomunistični strani. Bil je domobranec v Rupnikovem udarnem bataljonu. Ob koncu se je umaknil na Koroško, kjer je ostal v begunskem taborišču do emigracije v Argentino. Takoj se je aktivno povezal s slovensko skupnostjo. Ko so prvi v San Justu gradili slovenski dom, je Peter mnogo finančno in z delom pripomogel do lepe, moderne stavbe, ki je v ponos Sah Justu, posebno pa nam »Eslovenos«. Bil je več let predsednik doma.

Zadnjih dvajset let, po bolezni pokojnega prav tako vsestransko zavzetega za slovenstvo g. Matevža Potočnika, pa je prevzel vodstvo slovenskega zavetišča »Gregorija Rožmana.«

Poročen je bil z gospo Drago Butulj, ki mu je bila zvesta, razgledana svetovalka v vsem. Po prerani smrti žene mu je bila družica gospa Jacinta E. Olivera.

Podjetnost aktivnega Čarmana je bila vidna v slovenskem domu, ki je navduševala člane za vztrajnost pri delu, tudi kadar je bilo treba prijeti zares.

Prav v času njegovega predsedovanja so končali glavno dvorano, ki jo je blagoslovil direktor izseljenskih duhovnikov msgr. Kunstelj.

Ob tvoji prerani smrti Peter, naj ti bo lahka Argentinska zemlja, ki je nas sprejela kot dobra mati.

Tvoji ženi in sorodstvu pa naše iskreno sožalje.

Stane Mustar

Po prevzemu vodstva slovenskega zavetišča in ker je stavba potrebovala prenove, je bilo potrebno delo in finančnih sredstev za popravila in obnovo: vodna črpalka, plin, centralna napeljava za ogrevanje sob, električna instalacija in mnogo drobnarij obenem pa je bili treba preskrbeti hrano in vse potrebno za stanovalce z večinoma minimalno pokojnino. Z svojo vztrajnostjo in podporo v odboru je zavetišče živelo in napredovalo, čeprav je Čarmana bolezen z operacijo za nekaj časa pridržala na postelji.

S podporo dobrotnikov iz USA, Kanade in tukajšnjih rojakov se je zavetišče v začetku kar dobro vzdrževalo. Polagoma pa je podpora začela upadati. Veliki udarec smo doživeli, ko so čez noč splahneli naši prihranki v Slogi, ko bi jih najbolj potrebovali. Da je bila nesreča popolna je nas zadela krivična tožba ki ni bila v zahvalo, da smo sprejeli za delo nezaposleno osebo v potrebi. Vendar ti Peter si reševal s prireditvami, za katere si vse poskrbel, od kuharic do prodaje kart za kosilo, za vabila rojakom in gospoda za mašo.

Zavetišče je izpolnjevalo svoj namen do potrebnih, čeprav so stanovalci krili le 60 odstotkov potrebnih sredstev, dokler ni slovensko zavetišče Gregorija Rožmana prešlo v druge roke.

Peter, hvala ti za vse. Nisi stopil praznih rok pred Božjega Sodnika, ki te je sprejel z besedami: »Osamljen sem bil in vzel si me pod streho, lačen sem bil in si mi dal jesti...«

Jože Žerovnik

Tabor ohranja v lepem spominu svojega zvestega domobranca, delovnega člana slovenskega zavetišča Gregorija Rožmana, kateremu je Peter daroval svoje delo, skrb in življenje.

Žalujoči ženi in sorodstvu naše doživeto sožalje

ZDSPB – Tabor

JOŽE TURK

Iz St. Albansa pri Melbournu v Avstraliji je prišla vest, da je tam umrl 16. junija letos, rojak in bivši domobranec, Turk Jože v 82. letu starosti.

Pokojni je bil rojen 25. Novembra 1925 v vasi Ratje, župnija Hinje na Dolenjskem v družini s šestimi otroki, štirje bratje in dve sestri.

Znano je trpljenje Suhe Krajine pod komunističnim nasiljem, ki je prav v tem kraju divjala v vsej svoji

brutalnosti. Samo v župniji Hinje so komunisti med vojno in po njej pomorili 175 žrtev, med njimi dva kaplana enega bogoslovca in eno učiteljico. Zato je razumljivo, da se je 90 odstotkov moških postavilo po robu komunistom v Vaških stražah in pozneje v domobranstvu.

Jože je bil dodeljen v Rupnikov udarni bataljon na Rakeku. Udeležil se je raznih pohodov po Notranjski in Dolenjski.

Maja, leta 1945 je prišel v Vetrinje. Imel je srečo, da je bil dodeljen za zadnji dan prevoza »v Italijo.« Po kruti resnici, da jih Angleži pošiljajo komunistom, je še z nekaterimi fanti ponoči zapustil taborišče in se tako rešil muk in smrti. Konec leta 1949 je iz taborišča Spittal odšel v Italijo in od tam kako leto pozneje v Avstralijo. Po letu dni dela pri kmetu, da je odslužil potne stroške (!), je začel v okolici Melbournu kot samostojen gradbenik hiš po avstralskem sistemu (hiše iz lesa). Kot vesten in pošten gradbenik je uspešno napredoval in si ustvaril lepo eksistenco vse do upokojitve.

V Melbournu se je poročil pri slovenskem duhovniku. Z ženo Štefko sta imela tri otroke, eno hčerko in dva sina. Najstarejši sin Joško, se je pridno učil v domačem podjetju in ga vestno nadaljuje.

Jože se je lepo vživel v slovensko skupnost in v avstralsko župnijo v St. Albansu. Bil je vsestransko priljubljen, družaben, vesten delavec in prijatelj vsem.

Pogreb pokojnika sta opravila oba župnika na pokopališče Kiler. Tako velikega pogreba v Kilerju ljudje ne pomnijo.

Rev. Brat Ciril

Bratu rev. Cirilu naše globoko sožalje

Zveza DSPB - Tabor

Tri za lahko noč

Mraz in toplota

Učitelj vpraša kako toplota in mraz vplivata na raztezanje in krčenje?

Janezek dvigne roko in odgovori: »Ja seveda. Poleti, ko je toplo, so dnevi daljši. Pozimi pa ko je mraz so pa krajši.

Sosed se pogovarjata

Ja draga Micka, kako je z vami? Ali ste hudo bolni?

»Jaz bolna, ja kdo pa je to rekel? Zdrava sem kot riba. Le kdo govori o boleznih?

Soseda: »Ja sem mislila, ker že tri dni zapored sem videla, da vas je obiskal zdravnik«

»Veste kaj Micka, ko vas obišče vojak, mi niti na misel ni prišlo, da se bo začela vojna.«

Mož pride iz službe ves iz sebe:

»Draga ne boš verjela kaj se je zgodilo. Moj šef se je včeraj predčasno vrnil iz službe in je zalotil ženo z ljubimcem. Od šoka se je zgrudil na tla. Kap, v trenutku je bil mrtev. Upam, da se meni nikoli ne bo zgodilo kaj takega.«

»Neumnost! odvrne žena. Kje se more tebi zgoditi kaj takega? Saj ti nisi srčni bolnik.«

DAROVALI SO

Tiskovni sklad

Berta Šproc.....	\$ 80.-
Polde Omahen.....	\$ 20.-
Rudi Lekšan.....	\$ 10.-
Mery Virant.....	\$ 10.-
Lojze Mohar.....	\$ 20.-
Frenk Urankar.....	\$ 20.-
Vera Žnidaršič.....	\$ 40.-
Lojze Burjes.....	\$ 30.-
Toni Vogel.....	\$ 20.-
Stanly Štepec.....	\$ 40.-
V spomin na pomorjene domobrance, daruje TABOR - CLEVELAND.....	\$ 250.-
Pust Jože.....	\$ 40.-
Jereb Marija.....	\$ 25.-
Rabzel Francka.....	\$ 20.-
Petrovšek Vinko.....	\$ 20.-
Starič Lojze.....	\$ 20.-
Platnar Lojze.....	\$ 20.-
Ferkul Mija.....	\$ 20.-
Planinšek Jakob.....	\$ 10.-
Osredkar Franc.....	\$ 5.-
Zakrajšek Martin.....	\$ 5.-
Resnik Rudi.....	\$ 5.-
Zakrajšek Ivan.....	\$ 5.-
V spomin za vse pokojne domobrance iz društva TABOR - TORONTO daruje društvo.....	\$ 200.-

Društvo Tabor Toronto

Potočnik Angela.....	\$ 100.-
Vidgar Frances.....	\$ 100.-
NN Toronto.....	\$ 100.-
Mate Franc.....	\$ 100.-
Starič Lojze.....	\$ 50.-

Največja sreča je osrečiti druge.

Prisrčna hvala vsem darovalcem. Bog vam povrni v sreči, uspehu in zdravju!

TABOR je glasilo Združenih slovenskih protikomunistov.

TABOR je last zveze DSPB - TABOR

Mnenje Tabora predstavljajo članki, ki so podpisani od Glavnega odbora.

Tabor izdaja konzorcij.

Urejuje in odgovarja uredniški odbor glasila.

• • •

TABOR is the voice
of the Confederation of the United Slovene Anticommunists.

• • •

TABOR es el órgano
de la Confederación de los Anticomunistas Eslovenos Unidos.

• • •

NAROČNINA (letna):

Za Slovenijo in Evropo 20 €.

Za vse druge države 20 USA dolarjev.

• • •

*Dopise, članke, poročila in nakazila
pošiljajte na naslov konzorcija:*

Mag. Ivan Korošec,

Bratov Učakar 90

1000 Ljubljana

Slovenija.

E-mail: ivankorosec@hotmail.com

• • •

Glasilo Tabor ureja uredniški odbor

Tehnični urednik: Andrej Gale

Tiskovna poročila: dr. Peter Urbanc

Konzorcij: mag. Ivan Korošec

Tiskarna: Rudi Mišmaš, Šmarje Sap

Pogačarjev trg
je bil premajhen

Dež ni ustavil
množice.

♦ ♦ ♦

Zbogom nadškof
Šuštar ...